

NYERE TID

Norsk historisk leksikon. Næringsliv, rettsvesen, administrasjon, mynt, mål og vekt, militære forhold, byggeskikk m. m. 1500–1850. Redigert av Rolf Fladby, Stinar Imsen og Harald Winge. J. W. Cappelens forlag, Oslo, 1974. 387 s.

Det gjennom mange år planlagte norske historiske leksikon er nu kommet, og resultatet må siges at være tilfredsstillende. Gennem et meget betydeligt antal leksikalske opslagsord gives der kortfattet og præcis information om fænomener og begreber inden for snart sagt alle sider af norske samfunds- og kulturforhold i tidsrummet 1500–1850, idet dog fænomener med tilknytning til statsdannelsen i 1814 ikke er medtaget. Grænsen bagud – 1500 – er naturlig på baggrund af eksistensen af Kulturhistorisk Leksikon for nordisk Middelalder. I modsætning til dette er artiklerne i det nye leksikon alene skrevet på grundlag af den foreliggende litteratur, med de begrænsninger dette nødvendigvis må medføre.

Et uomtvisteligt krav til et leksikon af denne art er oplysningernes korrekthed. Nu er det selvfølgelig kun muligt for en anmelder at kontrollere et begrænset antal opslag, men alt i alt synes leksikonet at opfylde rimelige krav, selv om enkelte unøjagtigheder er konstateret. Det er forkert, når det s. 328 hævdes, at stiftslensmanden er lensherren (efter dansk terminologi lensmanden) i et hovedlen. Lensmanden på Båhus, der var et hovedlen, var i al fald ikke stiftslensmand. S. 63 optræder en hidtil ukendt møntforordning af 14.2.1624, hvor daleren sættes til 100 sk. dansk. Her er en konkret instruks til møntmesteren i København fejlagtigt taget for en officiel forordning. Ligeledes er det for kategorisk, når det s. 269 hævdes, at rigshofmesteren ledede rentekammeret. Rigshofmesteren – når der var en – havde et vist overopsyn med finansforvaltningen herunder rentekammeret, men hans funktioner var ikke knyttet til dette som institution.

I anlæg kan leksikonet minde om Håndbog for danske Lokalhistorikere, men qua det langt større antal opslagsord får det tillige karakter af historisk realordbog. Herved er det blevet et nyttigt hjælpemiddel ikke alene for lokalhistorikere, men for enhver der beskæftiger sig med det pågældende tidsrums norske historie. Endelig kan det tilføjes, at selv om et væsentligt antal opslagsord er sæmorske, er der i kraft af den fælles administration i størstedelen af tidsrummet mangfoldige begreber og fænomener, der er fælles for Danmark og Norge, hvorved leksikonet bliver til nytte også for dansk historie.

Steffen Heiberg

Jørgen Nybo Rasmussen: Bruder Jakob der Däne OFM. Als Verteidiger der religiösen Gleichberechtigung der Indianer in Mexico im XVI. Jahrhundert. Institut für europäische Geschichte Mainz, Nr. 58, Wiesbaden, 1974. 117 s. DM 13,80.

Få steder kan forudsætningerne for nutidige politiske, sociale og kulturelle forhold spores så langt tilbage i tiden som i Latinamerika. Den spanske og portugisiske erobring og kolonisation i det 16. årh. har præget udviklingen i Latinamerika lige siden. En lang række af de modsætninger og sammenhænge, der blev etableret i det 16. årh. i denne verdensdel, eksisterer den dag i dag, og således har egentlige fejlpositioner foretaget den gang haft virkninger helt op til vor tid. Dette forhold gælder så afgjort f. eks. den katolske kirke og dermed den kristne religions stilling og position i det moderne Latinamerika, specielt måske i Mexico.

Den katolske kirke og dermed de spanske gejstlige, som fulgte i de spanske conquistadores kølvand under det spanske felttog i 1520erne i Mexico stod vaklende over for, hvor-